

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Красовська К, ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ	69
Кривоногова О.В., Паніна М.А. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	72
Начинова О.В., Ганган А.С. РАННЯ ДІАГНОСТИКА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В КОРЕКЦІЇ РОЗЛАДІВ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Начинова О.В., Георгієва В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ НА ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ	79
Начинова О.В., Поплімах Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	83
Привалова О.С., Стахова Л.Л. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЕВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	87
Соколова Г.Б., Бойко А. КОРЕКЦІЯ ДИСПРАКСІЇ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	91
Соколова Г. Б., Козій К. О. МОНТЕССОРІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	96
Соколова Г.Б., Никифорова Ю.С. ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
Соколова Г.Б., Пенковська А.В. ЦИФРОВА СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА В УМОВАХ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	105
Соколова Г.Б., Чередник К.С. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	109
Форостян О.І., Анкудінова В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	112
Форостян О. І., Артишева К. О. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ	115
Форостян О.І., Афтанас М.Є. ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОГО МАСАЖУ У КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	119
Форостян О. І., Варга В.-Д.М. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	122
Форостян О.І., Гаркава М.М. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	124
Форостян О.І., Ковалів Р. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕНЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	128
Форостян О.І., Москаль Д. КОРЕКЦІЯ ДІСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
Форостян О.І., Стоколос А. КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	133
Форостян О.І., Тарнавська А.Ф. ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	136
Форостян О. І., Фертіченко Н. РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	140

Красовська К,

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ Й
ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ
ОСВІТИ

У сучасних умовах реформування освіти в Україні особливої актуальності набуває проблема забезпечення наступності та перспективності між дошкільною та початковою ланками освіти. Ці два етапи є надзвичайно важливими для становлення особистості дитини, формування її пізнавальної активності, соціальних навичок та базових компетентностей [1]. Відсутність чіткої взаємодії між ними може призвести до труднощів адаптації, зниження мотивації до навчання та емоційного дискомфорту.

Одним із дієвих шляхів гармонізації освітнього процесу на етапі переходу дитини від дитячого садка до школи є впровадження інноваційних освітніх технологій. Вони не лише оновлюють форми та методи навчання, а й створюють умови для безперервного розвитку, враховуючи вікові та індивідуальні особливості дітей. Реалізація таких технологій сприяє формуванню єдиного освітнього середовища, де дитина відчуває себе впевнено, захищено і зацікавлено.

Сучасна парадигма освіти орієнтована на розвиток особистості дитини як активного, творчого та самостійного суб'єкта навчальної діяльності. У цьому контексті інноваційні підходи в дошкільній і початковій освіті ґрунтуються на принципах дитиноцентризму, інтегрованого навчання, діяльнісного методу, а також компетентнісного підходу.

У дошкільній освіті особливу увагу приділяють формуванню життєвих компетентностей через гру, спілкування, дослідницьку діяльність. Сучасні програми орієнтують вихователів на створення розвивального середовища, у якому дитина пізнає світ через сенсорний досвід, експерименти, взаємодію з однолітками. Інноваційними є підходи, що поєднують елементи STEM-освіти, арт-терапії, театральної педагогіки, ейдетики, казкотерапії.

У початковій школі інноваційні технології передбачають зниження формалізованості навчального процесу та створення умов для самовираження кожного учня [2]. Серед таких підходів – метод проєктів, кооперативне навчання, технології розвитку критичного мислення, використання ІКТ, інтерактивних платформ і адаптивного контенту. У межах концепції Нової української школи особливий акцент зроблено на партнерстві, емоційно безпечному середовищі, компетентнісному підході та міжпредметній інтеграції.

Інноваційні підходи в обох ланках спрямовані на розвиток основних компетентностей, соціальних навичок, креативності та вміння вчитися протягом життя. Їх поєднання формує умови для плавного переходу від дошкільця до школи без втрати інтересу до навчання.

Щодо освітніх технологій, що сприяють реалізації наступності варто зазначити наступне. Реалізація наступності між дошкільною та початковою

ланками освіти потребує впровадження таких освітніх технологій, які дозволяють забезпечити безперервність навчально-виховного процесу, враховуючи при цьому психологічну готовність дитини до нових умов [3].

Однією з провідних технологій є ігрова діяльність, яка виступає природним способом навчання для дошкільника й може бути адаптована у форматі навчальних ігор у початковій школі. Перехід від сюжетно-рольової гри до дидактичної сприяє формуванню навчальної мотивації.

Проектна технологія дозволяє як дошкільникам, так і молодшим школярам працювати над спільною метою, розвивати критичне мислення, вміння планувати, презентувати результати та взаємодіяти в команді. Це забезпечує логічний зв'язок у змісті та формах навчання на обох етапах.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – ще один ефективний інструмент наступності. Використання інтерактивних дошок, цифрових ігор, освітніх платформ (LearningApps, MozaikEducation, Classtime) мотивує дітей до пізнання, робить навчання сучасним і доступним [4].

Технології критичного мислення (кластер, мікрофон, кубування, асоціативний куш) застосовуються як у старших групах дитсадка, так і в молодших класах. Вони сприяють формуванню в дітей вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки – базових навичок для навчальної діяльності.

Технологія інтегрованого навчання дозволяє забезпечити зв'язок між різними сферами розвитку дитини (мовленнєвий, пізнавальний, соціальний, емоційний), що особливо важливо на межі дошкільної та шкільної освіти.

Успішне впровадження інноваційних освітніх технологій для забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти потребує системної організації педагогічного процесу, професійної взаємодії фахівців обох рівнів та адаптації методичних підходів до сучасних викликів.

Одним із основних практичних механізмів є створення єдиного освітнього середовища на основі спільних цінностей, цілей і методів [5]. Це може бути реалізовано через впровадження комплексних освітніх програм, які поєднують зміст дошкільної освіти з вимогами початкової школи (наприклад, концепція Нової української школи, програми «Впевнений старт», «Світ дитинства» тощо).

Особливу роль відіграє методична взаємодія вихователів і вчителів. Спільне планування, відкриті заняття, педагогічні консилиуми, тренінги й наставництво допомагають синхронізувати підходи до навчання та виховання дітей. Це сприяє формуванню єдиного педагогічного простору, у якому враховуються як досягнення, так і потреби дитини.

Ефективними формами практичного впровадження інновацій є:

- 1) організація мініпроектів у випускних групах ЗДО та перших класах школи;
- 2) використання портфоліо досягнень дитини при переході до школи;
- 3) створення міжвідомчих команд для супроводу освітньої траєкторії дитини (з участю психолога, логопеда, соціального педагога);

4) розробка індивідуальних освітніх маршрутів з урахуванням темпу розвитку кожної дитини.

Крім того, важливим аспектом є підвищення цифрової грамотності педагогів, адже сучасні інновації часто пов'язані з використанням цифрових ресурсів. Курси підвищення кваліфікації, обмін досвідом у професійних спільнотах, участь у грантових та інноваційних проєктах – усе це створює передумови для сталого впровадження інновацій.

Реалізація інноваційних освітніх технологій на межі дошкільної та початкової ланок освіти забезпечує не лише формальну безперервність освітнього процесу, а й глибоку внутрішню узгодженість його змісту, методів та цілей [6]. Очікуваними результатами такого впровадження є:

- 1) формування в дітей готовності до навчальної діяльності, що включає пізнавальну активність, емоційно-вольову зрілість і соціальну компетентність;
- 2) успішна адаптація дитини до нових умов навчання, мінімізація стресу при переході до школи;
- 3) розвиток навичок самостійного мислення, комунікації, творчості, що відповідають вимогам Нової української школи;
- 4) посилення педагогічної взаємодії між вихователями та вчителями, побудова ефективного професійного діалогу;
- 5) створення сучасного освітнього середовища, яке враховує індивідуальні особливості кожної дитини.

Отже, інноваційні технології виступають не лише інструментом модернізації освіти, а й засобом забезпечення її цілісності, гуманізації та орієнтації на сталий розвиток особистості. Вони дозволяють реалізувати принцип наступності як дієвий механізм формування сучасної української школи, яка розпочинається з дошкілля.

Список використаної літератури:

- 1.Максимова В. О. Забезпечення наступності й перспективності між дошкільною та початковою ланками освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2014. №2. С. 206-211.
- 2.Алимова А. І. Інноваційні технології в початковій школі: вимоги Нової української школи. Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць,упоряд. І. О. Бартенєва. Одеса, 2022. С. 4-15.
- 3.Сараєва І. Інноваційні освітні технології реалізації наступності і перспективності дошкільної та початкової ланками освіти.*Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені КД Ушинського»(протокол № 3 від 31 жовтня 2024 року)*,2024. С. 183.
- 4.Назаренко Г. А., Андрющенко Т. К. Інформаційно-комунікаційні технології як інструмент підвищення якості дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019.Т. 69,№ 1. С. 21-36.
- 5.Бондар І., Адамович Г. Реалізація принципу наступності між дошкільною та початковою освітою в умовах воєнного часу.*EducationalHorizons/OsvìtniObrìi*. 2023. Т. 57, № 2.

6.Писарчук О., Руденський Р., Шишак А. Організація інклюзивного освітнього середовища в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2025. № 3(33) 2025. С. 1245-1260.

Кривоногова О.В., Паніна М.А.

**КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З
РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ СЕРЕДНЬОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Постановка проблеми. Сучасна система дошкільної освіти дедалі частіше стикається з потребою у створенні ефективних умов для розвитку дітей із розладами аутистичного спектру (РАС). У центрі уваги фахівців перебуває мовленнєвий розвиток, адже саме мовлення є головним засобом комунікації, пізнання світу та соціалізації дитини. Однак особливості розвитку дітей із РАС ускладнюють цей процес.

Для таких дітей характерними є труднощі у формуванні комунікативних навичок, порушення в розумінні зверненого мовлення, своєрідність у використанні жестів, міміки та інтонацій. У середньому дошкільному віці ці труднощі набувають особливої актуальності, оскільки саме цей період вважається сензитивним для становлення мовлення, розвитку словника, граматичної будови та діалогічних форм спілкування.

Незважаючи на значний прогрес у дослідженнях та практиці логопедії, мовленнєвий розвиток дітей із РАС залишається одним із найскладніших завдань. Це пов'язано з тим, що стандартні методики корекції мовлення, які добре зарекомендували себе у роботі з іншими категоріями, не завжди дають очікувані результати в роботі з дітьми з аутизмом. Вони потребують адаптації, індивідуалізації та поєднання кількох підходів одночасно.

Таким чином, постає необхідність у пошуку комплексного підходу, що враховує не лише мовленнєвий, а й когнітивний, сенсомоторний, емоційний і соціальний розвиток дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку мовлення у дітей із розладами аутистичного спектру привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Вивчення цього питання охоплює кілька напрямів: аналіз факторів, які ускладнюють формування комунікативних навичок, а також розробку спеціальних програм та методик для стимулювання мовленнєвої активності.

Дослідження сучасних авторів свідчать, що мовленнєві труднощі у дітей із аутизмом тісно пов'язані з іншими аспектами їхнього розвитку, такими як сенсорні особливості, уповільнене формування когнітивних процесів та складнощі у сприйнятті соціальних сигналів. Тому, ефективність

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт